

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

20 martie 2018*

„Trimitere preliminară – Directiva 2003/6/CE – Utilizări abuzive ale informațiilor confidențiale – Sancțiuni – Reglementare națională care prevede o sancțiune administrativă și o sancțiune penală pentru aceleași fapte – Autoritate de lucru judecat a unei hotărâri penale definitive asupra procedurii administrative – Hotărâre penală definitivă prin care se pronunță achitarea pentru utilizări abuzive ale informațiilor confidențiale – Efectivitatea sancțiunilor – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 50 – Principiul *ne bis in idem* – Natura penală a sancțiunii administrative – Existența aceleiași infracțiuni – Articolul 52 alineatul (1) – Restrângeri impuse principiului *ne bis in idem* – Condiții”

În cauzele conexe C-596/16 și C-597/16,

având ca obiect două cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), prin deciziile din 27 mai 2016, primite de Curte la 23 noiembrie 2016, în procedurile

Enzo Di Puma

împotriva

Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) (C-596/16)

și

Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob)

împotriva

Antonio Zecca (C-597/16),

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul A. Tizzano, vicepreședinte, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii M. Ilešič, T. von Danwitz (raportor), A. Rosas și E. Levits, președinți de cameră, domnii E. Juhász, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, S. Rodin și F. Biltgen, doamna K. Jürimäe și domnii C. Lycourgos și E. Regan, judecători,

avocat general: domnul M. Campos Sánchez-Bordona,

grefier: domnul R. Schiano, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 30 mai 2017,

* Limba de procedură: italiana.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Di Puma, de A. Frangini, de F. Belloni și de L. Vozza, avocați;
- pentru domnul Zecca, de M. Gariboldi și de A. Cabras, avocați;
- pentru Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob), de S. Providenti, de R. Vampa și de P. Palmisano, avocați;
- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de G. Galluzzo și de P. Gentili, avocați dello Stato;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de D. Klebs, în calitate de agenți;
- pentru guvernul portughez, de L. Inez Fernandes, de M. Figueiredo și de F. Costa Pinto, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de V. Di Bucci, de R. Troosters și de T. Scharf, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 septembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) și a Directivei 2014/57/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 aprilie 2014 privind sancțiunile penale pentru abuzul de piață (directiva privind abuzul de piață) (JO 2014, L 173, p. 179).
- 2 Aceste cereri au fost prezentate în cadrul a două litigii, primul, între domnul Enzo Di Puma, pe de o parte, și Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Comisia Națională pentru Societăți și Bursă, Italia) (denumită în continuare „Consob”), pe de altă parte, iar al doilea, între Consob, pe de o parte, și domnul Antonio Zecca, pe de altă parte, în legătură cu legalitatea sancțiunilor administrative pecuniare aplicate pentru utilizări abuzive ale informațiilor confidențiale.

Cadrul juridic

CEDO

- 3 Articolul 4 din Protocolul nr. 7 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „CEDO”), intitulat „Dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de două ori”, prevede:

„1. Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat.

2. Dispozițiile paragrafului precedent nu împiedică redeschiderea procesului, conform legii și procedurii penale a statului respectiv, dacă fapte noi sau recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

3. Nicio derogare de la prezentul articol nu este îngăduită în temeiul articolului 15 din Convenție.”

Dreptul Uniunii

- 4 Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2003/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale și manipularile pieței (abuzul de piață) (JO 2003, L 96, p. 16, Ediție specială, 06/vol. 5, p. 210) are următorul cuprins:

„Statele membre interzic oricărei persoane menționate în al doilea paragraf și care deține informații confidențiale să folosească respectivele informații pentru a dobândi, a ceda sau pentru a încerca să dobândească sau să cedeze, pentru sine sau pentru o terță parte, în mod direct sau indirect, instrumentele financiare la care se referă informațiile în cauză.

Primul paragraf se aplică oricărei persoane care deține o astfel de informație:

[...]

(c) datorită accesului său la informație prin exercitarea muncii, profesiei sau funcțiilor sau

(d) datorită activităților sale ilicite.”

- 5 Articolul 3 din directiva menționată prevede:

„Statele membre interzic persoanelor care se află sub incidența prevederilor restrictive de la articolul 2:

(a) să comunice informația confidențială altei persoane, cu excepția situației în care aceasta are loc în cadrul normal al exercitării muncii, profesiei sau funcțiilor sale;

(b) să recomande unei alte persoane să dobândească sau să cedeze ori să dobândească sau să cedeze prin mijlocirea altei persoane, pe baza informației confidențiale, instrumentele financiare la care se referă informația în cauză.”

- 6 Articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6 prevede:

„Fără a aduce atingere dreptului lor de a impune sancțiuni penale, statele membre se asigură că, în conformitate cu legislația internă, se pot lua măsuri administrative corespunzătoare sau că pot fi aplicate sancțiuni administrative persoanelor responsabile de încălcarea dispozițiilor adoptate pentru aplicarea prezentei directive. Statele membre garantează că măsurile în cauză sunt efective, proporționale și cu efect de descurajare.”

Dreptul italian

- 7 Articolul 184 din decreto legislativo n. 58 – Testo unico delle disposizioni in materia di intermediazione finanziaria, ai sensi degli articoli 8 e 21 della legge 6 febbraio 1996, n. 52 (Decretul legislativ nr. 58 privind textul unic al dispozițiilor privind intermedierea financiară în sensul articolelor 8 și 21 din Legea din 6 februarie 1996, nr. 52) din 24 februarie 1998 (supliment ordinar la GURI nr. 71 din 26 martie 1998), astfel cum a fost modificat prin legge n. 62 – Disposizioni per l’adempimento di obblighi derivanti dall’appartenenza dell’Italia alle Comunità europee. Legge comunitaria 2004 (Legea nr. 62 privind dispozițiile destinate executării obligațiilor care decurg din apartenența Italiei la

Comunitățile Europene. Lege comunitară din 2004) din 18 aprilie 2005 (supliment ordinar la GURI nr. 76 din 27 aprilie 2005) (denumit în continuare „TUF”), intitulat „Folosirea abuzivă a informațiilor confidențiale”, prevede:

„1. Se pedepsește cu închisoarea de la 1 an la 6 ani și cu amendă de la 20 000 de euro la 3 000 000 de euro fapta oricărei persoane care deține informații confidențiale ca urmare a calității sale de membru în organele de administrație, de conducere sau de supraveghere ale emitentului, a participării la capitalul emitentului sau al exercitării unei activități salariate, a unei profesii sau a unei funcții, inclusiv publică, ori a unei însărcinări și care:

- a) utilizează informațiile respective pentru a cumpăra, a vinde sau a efectua alte tranzacții cu instrumente financiare, direct sau indirect, pentru sine sau pentru un terț;
- b) divulgă astfel de informații altor persoane, în afara exercitării normale a activității, a profesiei, a funcției sau a însărcinării;
- c) recomandă altor persoane sau le determină ca, pe baza acestor informații, să efectueze una dintre tranzacțiile menționate la litera a).

2. Sancțiunea prevăzută la alineatul 1 se aplică oricărei persoane care, deținând informații confidențiale ca urmare a pregătirii sau a executării unor activități infracționale, efectuează una dintre operațiunile prevăzute la același alineat 1.

3. În cazul în care, ținând seama de gravitatea faptei, de circumstanțele personale ale autorului infracțiunii sau de importanța produsului sau a beneficiului obținut, amenda nu ar fi adecvată, chiar dacă s-ar aplica maximul acesteia, instanța o poate spori până la triplul [plafonului prevăzut] sau până la o sumă mai mare, egală cu de zece ori valoarea produsului sau a profitului obținut în urma infracțiunii.

[...]”

- 8 Articolul 187 bis din TUF, introdus în acesta prin Legea din 18 aprilie 2005 menționată la punctul anterior, este intitulat „Folosirea abuzivă a informațiilor confidențiale”. Acesta are următorul cuprins:

„1. Fără a aduce atingere sancțiunilor penale aplicabile în cazul în care fapta constituie infracțiune, fapta oricărei persoane care deține informații confidențiale ca urmare a calității sale de membru în organele de administrație, de conducere sau de supraveghere ale emitentului, a participării la capitalul emitentului sau a exercitării unei activități salariate, a unei profesii sau a unei funcții, inclusiv publică, ori a unei însărcinări și care:

- a) utilizează informațiile respective pentru a cumpăra, a vinde sau a efectua alte tranzacții cu instrumente financiare, direct sau indirect, în nume propriu sau în numele unui terț;
- b) divulgă informații altor persoane, în afara exercitării normale a activității, a profesiei, a funcției sau a însărcinării;
- c) recomandă altor persoane sau le determină ca, pe baza acestor informații, să efectueze una dintre tranzacțiile menționate la litera a),

se sancționează cu o sancțiune administrativă pecuniară de la 100 000 de euro la 15 000 000 de euro.

2. Sancțiunea prevăzută la alineatul 1 se aplică oricărei persoane care, deținând informații confidențiale ca urmare a pregătirii sau a executării unor activități infracționale, efectuează una dintre operațiunile prevăzute la același alineat 1.

[...]

4. Sancțiunea prevăzută la alineatul 1 se aplică de asemenea oricărei persoane care deține informații confidențiale și care, cunoscând sau putând să cunoască în condiții normale de diligență caracterul confidențial al acestora, săvârșește una dintre faptele descrise la alineatul respectiv.

5. În cazul în care, ținând seama de circumstanțele personale ale autorului sau de cuantumul produsului sau al profitului astfel obținut, sancțiunile administrative pecuniare prevăzute la alineatele 1, 2 și 4 nu sunt adecvate nici chiar dacă se aplică maximumul acestora, se sporesc până la triplul [cuantumului prevăzut] sau până la o sumă mai mare, egală cu de zece ori valoarea produsului sau a profitului obținut în urma faptei ilicite.

[...]”

- 9 Raporturile dintre procedura penală și procedurile administrative și de opoziție sunt reglementate la articolele 187 decies-187 terdecies din TUF. Articolul 187 decies menționat, intitulat „Raporturile cu autoritățile judiciare”, prevede:

„1. În cazul în care are cunoștință de săvârșirea uneia dintre infracțiunile prevăzute în capitolul II, Ministerul Public informează de îndată președintele [Consob].

2. Președintele [Consob] transmite Ministerului Public, prin raport motivat, documentația obținută în exercitarea activității de control în cazul în care sunt descoperite elemente care lasă să se presupună existența unei infracțiuni. Transmiterea actelor către Ministerul Public intervine cel târziu la finalul activității de constatare a încălcărilor vizate în dispozițiile prevăzute în capitolul III din prezentul titlu.

3. [Consob] și autoritatea judiciară cooperează, inclusiv prin schimb de informații, în scopul de a facilita constatarea încălcărilor vizate în prezentul titlu, inclusiv atunci când aceste încălcări nu constituie infracțiune. [...]”

- 10 Potrivit articolului 187 undecies din TUF, intitulat „Posibilitățile aflate la dispoziția [Consob] în procedura penală”:

„1. În procedurile privind infracțiunile vizate la articolele 184 și 185, [Consob] exercită drepturile și utilizează posibilitățile conferite prin Codul de procedură penală entităților și asociațiilor care reprezintă interesele vătămate prin infracțiune.

2. [Consob] se poate constitui parte civilă și poate solicita, cu titlu de reparație a prejudiciilor cauzate prin infracțiunea contra integrității pieței, o sumă stabilită de instanță, inclusiv în mod echitabil, ținând seama totuși de săvârșirea efectivă a infracțiunii, de calitățile personale ale autorului acesteia și de importanța produsului sau a profitului realizat prin infracțiune.”

- 11 Articolul 187 duodecies alineatul 1 din TUF prevede:

„Procedura administrativă de constatare și procedura de opoziție [...] nu pot fi suspendate în cursul desfășurării procedurii penale având ca obiect aceleași fapte sau fapte de a căror constatare depinde soluția respectivă.”

- 12 Articolul 654 din codice di procedura penale (Codul de procedură penală, denumit în continuare „CPP”) prevede:

„Față de inculpat, de partea civilă și de partea responsabilă civilmente care s-a constituit parte sau care a intervenit în procesul penal, hotărârea penală irevocabilă de condamnare sau de achitare pronunțată în urma unei proceduri contradictorii are autoritate de lucru judecat în procesul civil sau administrativ

în cazul în care aceasta vizează un drept sau un interes legitim a cărui recunoaștere depinde de constatarea aceluiași acte materiale precum cele care au făcut obiectul procedurii penale, cu condiția ca faptele constatate să fi fost considerate pertinente în scopul deciziei penale și ca legea civilă să nu impună limitări privind proba situației subiective în litigiu.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 13 Prin decizia din 7 noiembrie 2012, Consob a aplicat sancțiuni administrative pecuniare domnilor Di Puma și Zecca în temeiul articolului 187 bis alineatele 1 și 4 din TUF.
- 14 Potrivit acestei decizii, domnii Di Puma și Zecca au săvârșit, în cursul anului 2008, mai multe utilizări abuzive ale informațiilor confidențiale. În special, aceștia ar fi dobândit, la 14 și la 17 octombrie 2008, 2 375 de acțiuni ale Permasteelisa SpA utilizând informații confidențiale privind proiectul de dobândire a controlului asupra acestei societăți, informații despre care domnul Zecca ar fi avut cunoștința ca urmare a postului său și a atribuțiilor îndeplinite în cadrul Deloitte Financial Advisory Services SpA și al căror caracter confidențial nu ar fi putut fi ignorat de domnul Di Puma.
- 15 Domnii Di Puma și Zecca au contestat decizia menționată la Corte d'appello di Milano (Curtea de Apel din Milano, Italia). Prin hotărârile din 4 aprilie și din 23 august 2013, această instanță a respins acțiunea introdusă de domnul Di Puma și, respectiv, a admis-o pe cea introdusă de domnul Zecca.
- 16 Domnul Di Puma și Consob au formulat recurs împotriva primei și, respectiv, a celei de a doua dintre aceste hotărâri la Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia). Domnul Di Puma a susținut că a făcut obiectul unei proceduri penale în fața Tribunale di Milano (Tribunalul din Milano, Italia) pentru aceleași fapte precum cele care i-au fost reproșate de Consob și că această instanță, printr-o hotărâre definitivă pronunțată ulterior hotărârilor Corte d'appello di Milano (Curtea de Apel din Milano), a pronunțat achitarea sa, pentru motivul că elementele constitutive ale infracțiunii nu au fost dovedite. În ceea ce îl privește, domnul Zecca, intimat în recursul introdus de Consob, s-a prevalat, la rândul său, de această hotărâre de achitare.
- 17 După ce a arătat că hotărârea de achitare a vizat efectiv aceleași acte precum cele în temeiul cărora Consob a aplicat, prin decizia din 7 noiembrie 2012, sancțiunile administrative pecuniare în discuție în litigiile principale, instanța de trimitere subliniază că, în temeiul articolului 654 din CPP, constatările cuprinse în această hotărâre de achitare cu privire la inexistența unei infracțiuni beneficiază de autoritate de lucru judecat în privința procedurilor administrative. Totuși, consideră că litigiile cu care a fost sesizată nu pot fi soluționate exclusiv în temeiul reglementării naționale, ținând seama de supremația articolului 4 din Protocolul nr. 7 la CEDO și a articolului 50 din cartă față de această reglementare.
- 18 Or, în ceea ce privește articolul 4 din Protocolul nr. 7 la CEDO, instanța de trimitere consideră că faptul că una și aceeași utilizare abuzivă a informațiilor confidențiale este pasibilă, în temeiul articolelor 184 și 187 bis din TUF, în același timp de sancțiuni penale și de sancțiuni administrative pecuniare ar putea conduce la o încălcare a principiului *ne bis in idem* garantat la acest articol 4, așa cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în special în Hotărârea din 4 martie 2014, Grande Stevens și alții împotriva Italiei (ECLI:CE:ECHR:2014:0304JUD 001864010). Astfel, asemenea sancțiuni administrative pecuniare ar fi de natură penală, ținând seama de calificarea lor juridică în dreptul național, de natura și de gravitatea lor. În plus, cumulul procedurilor și al sancțiunilor penale și administrative în discuție în litigiile principale ar viza aceeași infracțiune, în sensul că sunt vizate fapte identice.
- 19 În ceea ce privește articolul 50 din cartă, instanța de trimitere ridică problema dacă acesta interzice și un asemenea cumul de proceduri și de sancțiuni. Astfel, în temeiul articolului 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6, statele membre ar fi obligate să reprime utilizările abuzive ale informațiilor

confidențiale prin sancțiuni administrative efective, proporționale și cu efect de descurajare. Prin urmare, potrivit acestei dispoziții, autoritățile naționale competente ar trebui să evalueze caracterul efectiv, proporțional și cu efect de descurajare al unei sancțiuni administrative care se cumulează cu o sancțiune penală.

- 20 Or, în Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, punctele 34 și 36), Curtea ar fi statuat, pe de o parte, că articolul 50 din cartă se opune ca, ulterior aplicării unei sancțiuni fiscale definitive care are natură penală în sensul acestui articol, să se desfășoare o procedură penală împotriva aceleiași persoane, dar că, pe de altă parte, ar reveni instanței naționale sarcina de a determina dacă sancțiunile restante sunt efective, proporționale și disuasive. Ținând seama de această jurisprudență, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 50 din cartă trebuie interpretat în sensul că autorizează continuarea unei proceduri privind o sancțiune administrativă pecuniară ulterior unei hotărâri penale definitive, care a dobândit autoritate de lucru judecat și prin care s-a constatat că nu există infracțiunea, atunci când această procedură poate părea necesară pentru a îndeplini obligația de a prevedea sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare.
- 21 Potrivit acestei instanțe, dacă efectivitatea, supremația și unitatea dreptului Uniunii pot justifica un cumul de proceduri și de sancțiuni, o asemenea justificare dispăre atunci când instanța penală competentă a constatat în mod definitiv că faptele de care depinde existența celor două încălcări în cauză, cu caracter penal și, respectiv, administrativ, nu sunt dovedite. În plus, în această din urmă ipoteză, continuarea procedurii privind o sancțiune administrativă pecuniară ar implica riscul unor hotărâri contradictorii și, astfel, ar putea pune în discuție autoritatea de lucru judecat de care se bucură hotărârea penală definitivă. Totuși, modalitățile de punere în aplicare a principiului autorității de lucru judecat ar trebui să respecte principiul efectivității.
- 22 În aceste condiții, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație) a hotărât să suspende judecarea cauzelor și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 50 din [cartă] trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care s-a constatat cu titlu definitiv inexistența unei fapte care să întrunească elementele constitutive ale unei infracțiuni, este împiedicată, fără a fi necesară efectuarea vreunei aprecieri ulterioare de către instanța națională, inițierea sau continuarea, pentru aceleași fapte, a unei proceduri ulterioare care să se finalizeze prin aplicarea de sancțiuni care, ca urmare a naturii și a gravității lor, trebuie calificate ca având caracter penal?

2) În evaluarea caracterului efectiv, proporțional și disuasiv al sancțiunilor, în vederea stabilirii unei încălcări a principiului *ne bis in idem*, consacrat la articolul 50 din [cartă], instanța națională trebuie să țină seama de limitele de pedeapsă prevăzute de Directiva [2014/57]?”

- 23 Prin decizia președintelui Curții din 23 decembrie 2016, cauzele C-596/16 și C-597/16 au fost conexate pentru buna desfășurare a fazei scrise și a fazei orale a procedurii, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 24 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, deși prima întrebare vizează interpretarea articolului 50 din cartă, instanța de trimitere își manifestă nelămuririle în special cu privire la compatibilitatea articolului 654 din CPP cu articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6 și cu dreptul fundamental garantat la acest articol 50. Potrivit acestei instanțe, o interpretare potrivit căreia acest articol 14 alineatul (1) ar impune, în pofida principiului *ne bis in idem*, continuarea unei proceduri privind o sancțiune

administrativă pecuniară chiar și ulterior unei hotărâri penale definitive de achitare care a dobândit autoritate de lucru judecat ar putea, contrar celor prevăzute la articolul 654 din CPP, să repună în discuție principiul autorității de lucru judecat.

- 25 În aceste condiții, trebuie să se înțeleagă că, prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6, citit în lumina articolului 50 din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale potrivit căreia o procedură privind o sancțiune administrativă pecuniară nu poate fi continuată ulterior pronunțării unei hotărâri penale definitive de achitare prin care s-a constatat că faptele susceptibile să constituie o încălcare a reglementării privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale, pe baza cărora s-a deschis și această procedură, nu au fost dovedite.
- 26 În această privință, este necesar să se arate că articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6 coroborat cu articolele 2 și 3 din aceasta obligă statele membre să prevadă sancțiuni administrative efective, proporționale și cu efect de descurajare pentru încălcările interdicției utilizărilor abuzive ale informațiilor confidențiale. Deși Curtea a decis că articolul 14 alineatul (1) din această directivă se limitează la a impune statelor membre obligația de a prevedea sancțiuni administrative care să prezinte aceste caracteristici, fără a obliga statele membre să stabilească și sancțiuni penale împotriva autorilor utilizărilor abuzive ale informațiilor confidențiale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 decembrie 2009, Spector Photo Group și Van Raemdonck, C-45/08, EU:C:2009:806, punctul 42), nu este mai puțin adevărat că statele membre au de asemenea dreptul de a prevedea un cumul de sancțiuni penale și administrative, însă cu respectarea limitelor care rezultă din dreptul Uniunii, în special a celor care decurg din principiul *ne bis in idem*, garantat la articolul 50 din cartă, acestea din urmă impunându-se, în temeiul articolului 51 alineatul (1) din aceasta, cu ocazia punerii în aplicare a acestui drept.
- 27 Aplicarea unor sancțiuni efective, proporționale și cu efect de descurajare pe care o prevede articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6 în cazul încălcării interdicției utilizărilor abuzive ale informațiilor confidențiale presupune însă ca autoritățile naționale competente să constate fapte care dovedesc existența, în speța vizată, a unei astfel de utilizări susceptibile să justifice aplicarea unei sancțiuni administrative.
- 28 Or, așa cum reiese din decizia de trimitere, în cadrul litigiilor principale, s-a constatat, în urma unei proceduri penale contradictorii, printr-o hotărâre penală definitivă care a dobândit autoritate de lucru judecat, că nu au fost dovedite elementele constitutive ale unei utilizări abuzive a informațiilor confidențiale.
- 29 În consecință, în acest context, se pune problema dacă articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6 se opune unei dispoziții naționale precum articolul 654 din CPP, care extinde la procedura privind o sancțiune administrativă pecuniară autoritatea de lucru judecat a acestor constatări factuale, realizate în cadrul procesului penal.
- 30 În această privință, trebuie arătat că nici acest articol 14 alineatul (1), nici vreo altă dispoziție din Directiva 2003/6 nu precizează efectele unei hotărâri penale definitive de achitare asupra procedurii privind o sancțiune administrativă pecuniară.
- 31 În plus, ținând seama de importanța pe care o are principiul autorității de lucru judecat atât în ordinea juridică a Uniunii, cât și în ordinile juridice naționale, Curtea a decis că dreptul Uniunii nu impune înlăturarea aplicării normelor de procedură naționale care conferă autoritate de lucru judecat unei decizii judecătorești (a se vedea în acest sens, în ceea ce privește principiul efectivității, Hotărârea din 10 iulie 2014, Impresa Pizzarotti, C-213/13, EU:C:2014:2067, punctele 58 și 59, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2015, Târșia, C-69/14, EU:C:2015:662, punctele 28 și 29).

- 32 În speță, nicio împrejurare specială a cauzelor principale, după cum sunt descrise în dosarul aflat la dispoziția Curții, nu justifică o abordare diferită de cea reținută în jurisprudența amintită la punctul precedent. În această privință, trebuie subliniat că, deși articolul 654 din CPP extinde efectele lucrului judecat care rezultă dintr-un proces penal la procedura privind o sancțiune administrativă pecuniară, rezultă din modul de redactare a acestei dispoziții, astfel cum apare în decizia de trimitere, că autoritatea de lucru judecat se limitează la constatările factuale realizate în cadrul unei hotărâri penale pronunțate în urma unei proceduri contradictorii.
- 33 Or, potrivit articolului 187 undecies din TUF, Consob are posibilitatea de a participa la procedura penală, în special constituindu-se parte civilă, și, în plus, este obligată, în temeiul articolului 187 decies din TUF, să transmită autorităților judiciare documentația strânsă în exercitarea activității sale de control. Având în vedere aceste modalități, reiese că Consob se poate asigura în mod efectiv că o hotărâre penală de condamnare sau, precum în litigiile principale, de achitare este pronunțată ținând seama de ansamblul elementelor de probă de care dispune această autoritate în scopul aplicării unei sancțiuni administrative pecuniare în temeiul articolului 187 bis din TUF.
- 34 Astfel, autoritatea de lucru judecat pe care o dispoziție națională o conferă constatărilor factuale dintr-o astfel de hotărâre penală în raport cu procedura privind o sancțiune administrativă pecuniară nu se opune ca încălcările reglementării privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale să poată fi constatate și sancționate în mod efectiv, în ipoteza în care, potrivit acestei hotărâri penale, faptele în cauză sunt dovedite.
- 35 În ipoteza inversă, obligația impusă statelor membre prin articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6 de a prevedea sancțiuni administrative efective, proporționale și cu efect de descurajare nu poate, având în vedere cele amintite la punctul 31 din prezenta hotărâre, să ducă la înlăturarea autorității de lucru judecat de care se bucură o hotărâre penală de achitare, în temeiul unei dispoziții naționale precum articolul 654 din CPP, în privința unei proceduri privind o sancțiune administrativă referitoare la aceleași fapte pe care hotărârea menționată le-a considerat nedovedite. O astfel de apreciere nu aduce atingere posibilității prevăzute la articolul 4 paragraful 2 din Protocolul nr. 7 la CEDO de a redeschide procedura penală în cazul în care fapte noi sau recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sunt de natură să afecteze hotărârea penală pronunțată.
- 36 În aceste condiții, articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6 nu se opune unei reglementări naționale precum cea în discuție în litigiile principale.
- 37 Această interpretare este confirmată de articolul 50 din cartă.
- 38 În această privință, rezultă din decizia de trimitere că faptele reproșate domnilor Di Puma și Zecca în cadrul procedurilor privind o sancțiune administrativă pecuniară în discuție în litigiile principale sunt aceleași cu cele pe baza cărora au fost inițiate procedurile penale împotriva lor la Tribunale di Milano (Tribunalul din Milano). În plus, sancțiunile administrative pecuniare în discuție în litigiile principale, potrivit indicațiilor care apar în dosarul aflat la dispoziția Curții, pot ajunge, în temeiul articolului 187 bis din TUF, la o sumă egală cu de zece ori produsul sau profitul obținut în urma faptei ilicite. Astfel, reiese că acestea urmăresc o finalitate represivă și prezintă un grad ridicat de severitate și, prin urmare, că sunt de natură penală în sensul articolului 50 din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea pronunțată astăzi, *Garlsson Real Estate*, C-537/16, punctele 34 și 35), aspect a cărui verificare revine totuși instanței de trimitere.
- 39 Este necesar să se adauge că, potrivit însuși modului de redactare a articolului 50 menționat, protecția conferită de principiul *ne bis in idem* nu se limitează la situația în care persoana vizată a făcut obiectul unei condamnări penale, ci se extinde și la cea în care persoana respectivă este achitată definitiv.

- 40 Astfel, reiese că într-o situație precum cele din litigiile principale, continuarea unei proceduri privind o sancțiune administrativă pecuniară de natură penală, întemeiată pe aceleași fapte, constituie o restrângere a dreptului fundamental garantat la articolul 50 din cartă (a se vedea prin analogie Hotărârile pronunțate astăzi, Menci, C-524/15, punctul 39, și Garlsson Real Estate, C-537/16, punctul 41).
- 41 O astfel de restrângere a principiului *ne bis in idem* poate fi însă justificată în temeiul articolului 52 alineatul (1) din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 mai 2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, punctele 55 și 56, precum și Hotărârile pronunțate astăzi, Menci, C-524/15, punctul 40, precum și Garlsson Real Estate, C-537/16, punctul 42).
- 42 În această privință, trebuie să se sublinieze că obiectivul de a proteja integritatea piețelor financiare și încrederea publicului în instrumentele financiare este de natură să justifice un cumul de proceduri și de sancțiuni de natură penală, precum cel prevăzut de reglementarea națională în discuție în litigiile principale, atunci când aceste proceduri și aceste sancțiuni vizează, în vederea realizării unui asemenea obiectiv, scopuri complementare care au ca obiect, eventual, aspecte diferite ale aceluiași comportament infracțional vizat (a se vedea în acest sens Hotărârea pronunțată astăzi, Garlsson Real Estate, C-537/16, punctul 46).
- 43 Continuarea unei proceduri privind o sancțiune administrativă pecuniară de natură penală, precum cele în discuție în litigiile principale, ulterior încheierii definitive a procedurii penale, trebuie să respecte însă cu strictețe principiul proporționalității (a se vedea în acest sens Hotărârea pronunțată astăzi, Garlsson Real Estate, C-537/16, punctul 48). În această privință, trebuie arătat că, spre deosebire de situația care a condus la pronunțarea Hotărârii din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105), în care procedura penală a fost declanșată ulterior aplicării unei sancțiuni fiscale, în cauzele principale se ridică problema dacă o procedură privind o sancțiune administrativă pecuniară de natură penală poate fi continuată în cazul în care o hotărâre penală definitivă de achitare a constatat că faptele susceptibile să constituie o încălcare a legislației privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale, pe baza cărora a fost deschisă și această procedură, nu au fost dovedite.
- 44 Or, într-o situație precum cele în discuție în litigiile principale, continuarea unei proceduri privind o sancțiune administrativă pecuniară de natură penală ar depăși în mod vădit ceea ce este necesar în scopul realizării obiectivului vizat la punctul 42 din prezenta hotărâre, dat fiind că există o hotărâre penală definitivă de achitare care constată absența elementelor constitutive ale încălcării pe care articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6 urmărește să o sancționeze.
- 45 Astfel, având în vedere o asemenea constatare, care se bucură de autoritate de lucru judecat și în privința unei asemenea proceduri, continuarea acesteia din urmă pare lipsită de orice temei. Prin urmare, articolul 50 din cartă se opune, într-o astfel de situație, continuării unei proceduri privind o sancțiune administrativă pecuniară de natură penală precum cele în discuție în litigiile principale, fără a aduce atingere posibilității, amintite la punctul 35 din prezenta hotărâre, de a redeschide, dacă este cazul, procesul penal atunci când fapte noi sau recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procesului precedent sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.
- 46 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6, citit în lumina articolului 50 din cartă, trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale potrivit căreia o procedură privind o sancțiune administrativă pecuniară de natură penală nu poate fi continuată ulterior pronunțării unei hotărâri penale definitive de achitare prin care s-a constatat că faptele susceptibile să constituie o încălcare a reglementării privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale, pe baza cărora s-a deschis și această procedură, nu au fost dovedite.

Cu privire la a doua întrebare

- 47 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 48 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

Articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2003/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale și manipulările pieței (abuzul de piață), citit în lumina articolului 50 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări naționale potrivit căreia o procedură privind o sancțiune administrativă pecuniară de natură penală nu poate fi continuată ulterior pronunțării unei hotărâri penale definitive de achitare prin care s-a constatat că faptele susceptibile să constituie o încălcare a legislației privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale, pe baza cărora s-a deschis și această procedură, nu au fost dovedite.

Semnături